

VILÁG- TÖRTÉNET

6. (38.) évfolyam 2016. 4.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA BÖLCSÉSZETTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT
TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZET FOLYÓIRATA

- **TÚRÓCZI TAMÁS**
A SPANYOL EXPANZIÓ LEHETŐSÉGEI ÉS KORLÁTAI JAPÁNBAN
- **MARÍA DEL MAR MUÑOZ GONZÁLEZ**
A PITAJA, A SÁRKÁNYGYÜMÖLCS SZEREPE
A JEZSUITA MISSZIÓK IDEJÉN A KALIFORNIAI-FÉLSZIGETEN
- **MONOSTORI TIBOR**
AZ ÚJVILÁG VÉGSŐ MEGHÓDÍTÁSA
- **SZABÓ-ZSOLDOS GÁBOR**
TENDENCIÁK NAGY-BRITANNIA DÉL-AFRIKAI
GYARMATPOLITIKÁJÁBAN
- **SZILÁGYI MAGDOLNA**
UTAZÁSOK SZENT MÁRTON NEVÉBEN
- **SZEMLE**
JAKÓ KLÁRA, PÉTERFI BENCE, GYÓNI GÁBOR ÍRÁSAI

VILÁGTÖRTÉNET
A Magyar Tudományos Akadémia
Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Történettudományi Intézetének folyóirata

Szerkesztők
Skorka Renáta (főszerkesztő)
Bíró László, Bottoni Stefano, Farkas Ildikó,
Katona Csaba, Martí Tibor,
(szerkesztők)

Szerkesztőbizottság
Glatz Ferenc (elnök), Anderle Ádám, Borhi László,
Erdődy Gábor, Fischer Ferenc, Fodor Pál, Klaniczay Gábor,
Majoros István, Pók Attila, Poór János

6. (38.) évfolyam 2016. 4.

TARTALOM

Távol s mégis közel. Az európai civilizáció esélyei a gyarmatvilágban	499
<i>Tanulmányok</i>	
Túróczi Tamás: A spanyol expanzió lehetőségei és korlátai Japánban, 1543–1640	503
María del Mar Muñoz González: A pitaja, a sárkánygyümölcs szerepe a jezsuita missziók idején a Kaliforniai-félszigeten, 1697–1768	527
Monostori Tibor: Az Újvilág végső meghódítása. Az <i>Araukánok könyve</i> Spanyolországban	547
Bán Mónika Edina: Emblémák és más elmésségek Mexikó barokk irodalmában. A társadalom és a kultúra kölcsönhatása Mexikóban a 16–17. században	571
Szabó-Zsoldos Gábor: Tendenciák Nagy-Britannia dél-afrikai gyarmatpolitikájában, 1846–1881	585
Semsey Viktória: Gabriel Carrasco argentin statisztikus feljegyzései latin-amerikai és európai útjáról	611
<i>Visszhang</i>	
Szilágyi Magdolna: Utazások Szent Márton nevében. Zarándoklat, kulturális turizmus, örökségvédelem	629
<i>Szemle</i>	
Hogyan románosodott el Románia? (Jakó Klára)	641
Aki másnak árkot ás, avagy egy nagy beruházás forrásai (Péterfi Bence)	652
A kolonizáció mint történelmi jelenség (Gyóni Gábor)	655

Utazások Szent Márton nevében

Zarándoklat, kulturális turizmus, örökségvédelem

Szent Márton, Tours püspöke, a koldusok, katonák, ló- és lúdtartók, szőlőművelők és egyéb mesterségek védőszentje Kr. u. 316-ban született a pannoniai Savaria (Szombathely) városában.¹ Szent Márton életét tanítványa, Sulpicius Severus leírásából ismerjük, amit két évszázaddal később az utód püspök, Tours-i Szent Gergely helyi feljegyzések alapján kiegészített. Sulpicius Szent Márton-életrajzából tudjuk például, hogy Martinus a keresztséget 22 éves korában vette fel.² Ötvenes évei derekán a galliai Caesarodunum, más néven urbs Turonum (Tours) püspökévé választották. A rá következő évben pedig a közeli Marmoutier-ben (*Maius monasterium*) szerzetesi közösséget szervezett. Főpásztori hivatását egészen 397. november 8-án bekövetkezett haláláig gyakorolta. Temetését három nappal később, november 11-én tartották székvárosában.

Márton már életében nagy tiszteletnek örvendett, neve egyházi körökben birodalomszerte ismert volt. Népszerűségét jól mutatja például, hogy a temetési szertartásán összegyűlt szerzetesek létszáma elérte a kétezret is. A 461. évi tours-i zsinat november 11-re rendelte el Szent Márton ünnepét. Sírja fölé 476-ban bazilikát emeltek, amely már a kora középkortól kezdve zarándokhelyként szolgált. A templomot pápák és királyok is felkeresték, hogy a szent sírjánál imádkozzanak. I. Chlodvig frank király itt tért katolikus hitre, és ettől kezdve Szent Mártont a Meroving uralkodók patrónusukként tisztelték.³ Márton köpenyét a Merovingok féltett ereklyeként őrizték, és külön épületet emeltek számára, amelynek neve a köpeny (*cappa*) szó után királyi kápolna (*capella regis*) lett, majd a királyi hatalomgyakorlás egyik fontos intézményévé vált. A Merovingokat követő frank uralkodódinasztia, a Karolingok átvették Szent Márton kultuszát. Ezzel a lépéssel többek között hatalmuk legitím voltát, az uralom folytonosságát kívánták demonstrálni. Így vált Szent Márton egy dinasztia patrónusából a királyi hatalom védőszentjévé.

1 Szent Márton születésének időpontja Sulpicius Severus Szent Márton-életrajzában történeti adatokkal való összevetése alapján Kr. u. 316/317-re tehető, de ugyanígy valószínűsíthető még a 336. év is. Kiss-Tóth-Zágorhidi Czigány, 1998. 66. A Szent Márton-életrajz történeti szempontú értelmezését lásd: Tóth E., 2015.

2 Magyar nyelvű kiadása: Sulpicius Severus, 2010. 7–55. Magyar nyelvű bevezetővel és bőséges kommentárral ellátott latin nyelvű kiadása: Havas-Tegyey, 2003. 355–448.

3 Szent Mártonnak a frankok körében kialakult tiszteletéről: Ewig, 1962; Weigel, 1964.

A kora Árpád-kori Magyarországon feltehetően ugyancsak a keresztény királyok patrónusaként terjedt el Szent Márton kultusza. Erre következtethetünk többek között abból, hogy a Géza fejedelem által létesített első magyar bencés monostor, a pannonhalmi apátság mellett több királyi alapítású társas káptalant (11. század: Pozsony, 12. század: Arad, 13. század: Szepes) és királyi kápolnát (1075: Udvard, 13. század: Budaörs, 14. század: Buda) is Szent Mártonnak szenteltek. Országpatrónusi szerepe az Árpád-ház kihalását követően is fennmaradt. 15. századi források alapján a magyar királyok koronázási szertartásának fontos része volt, hogy a székesfehérvári Nagyboldogasszony prépostsági templomban tartott koronázást követően az új király a Szent Márton-templom tornyában (vagy a templom előtti koronázódombon) a négy égtáj felé történő kardcsapásokkal jelezte, megvédi országát, bárhonnan is érkezzenek ellenségei.⁴

Erre az 1700 évvel ezelőtti, Pannoniában született szentre emlékezünk tehát idén.⁵ A Szent Márton oltalma alatt álló Pannonhalmi Bencés Főapátság⁶ számos rendezvénnyel ünnepli a 2015. november 11. és 2016. november 11. között tartott Szent Márton-évet.⁷ A jubileumra történő lelki felkészülés és a szent alakjának szélesebb körű megismertetése céljából szülővárosa, Szombathely pedig már 2014 novemberében egyházi, tudományos és kulturális programsorozatot indított.⁸ A tudományos program részeként Szombathelyen 2015. április 15. és 17. között „*Via Sancti Martini. Szent Márton útjai térben és időben*” címmel tudományos konferenciát rendeztek. A püspöki palota Sala Terrena termében elhangzott történelmi, művészettörténeti és régészeti tárgyú előadások a szent kultuszát és az ahhoz kötődő utazásokat vizsgálták.⁹ Az idei emlékévre történő felkészülés része volt az a korábbi szombathelyi kezdeményezés is, amelynek eredményeképpen 2007-ig hét, Szent Mártonhoz köthető kulturális útvonal létesült Szombathely körül. Jelen írásunkban az ezekhez az utakhoz kapcsolódó zarándokturizmusról és annak szombathelyi központjáról kívánunk röviden szólni, ezzel is tisztelve Szent Mártonnak, ennek az Európa-szerte népszerű szentnek az emléke előtt.

4 Koszta, 2001. 81–83.

5 Kárpát-medencén belüli tiszteletére lásd: Kápolnai–Szávai, 2010.

6 Árpád-kori források 1080-tól kezdve gyakran említik Pannonhalmát (*Sacer Mons Pannoniae; Mons Sancti Martini*) Szent Márton szülőhelyeként, ezzel magyarázva a Géza fejedelem által 996-ban alapított bencés apátság Szent Márton-patrocíniumát. Ezt az elképzelést később a történetíró-kanonok Katona István vetette fel az 1778-ban megjelent *Historia critica regum Hungariae* című művében, de már a 18. század végén is sokan vitatták azt. A közel két évszázados történeti-filológiai vita mára, úgy tűnik, nyugvóponton jutott, és az ókori – valamint az ezeken alapuló későbbi – források alapján Szombathelyet tartja Szent Márton szülőhelyének a kutatás. A kérdésről összefoglalóan lásd: Tóth E., 1974; Tóth I., 1987.

7 A pannonhalmi Szent Márton-év programját lásd: <http://szentmartonev.hu/>.

8 A Szombathelyi Egyházmegye programjait lásd: <http://szentmarton.martinus.hu/>. A szombathelyi Szent Márton Programiroda által szervezett ismeretterjesztő és turisztikai rendezvényeket lásd: <http://www.szentmarton.hu/>.

9 Az előadások tanulmányá formált változatát lásd: Tóth F.–Zágorhidi Czigány, 2016.

Szombathely: a Szent Márton-kultusz magyarországi központja

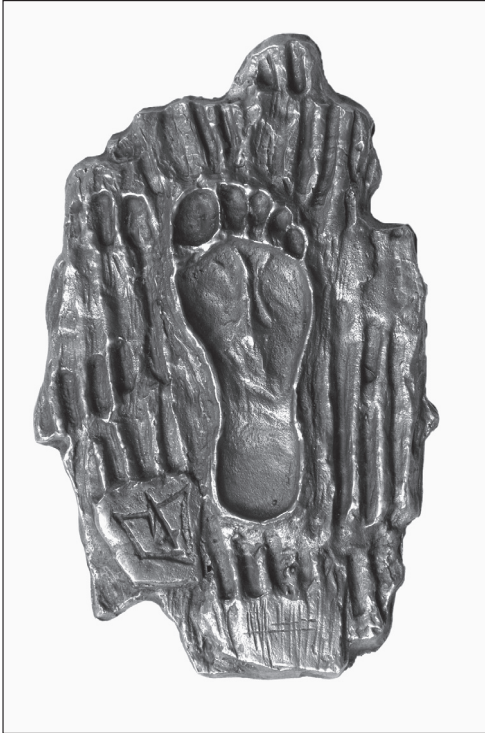
A Szombathelyről kiinduló *Via Sancti Martini* zarándokutak a Szent Márton-plébániatemplom kápolnájának lépcsőjén 2005-ben elhelyezett emblémánál, a szent bronzba öntött lábnyománál kezdődnek (1–2. kép). A templom azon a megszentelt helyen (*locus sacer*) épült, ahol a Kr. u. 303-ban, Savariában mártírhalált halt Quirinus sisciai püspököt eltemethették. A sírkápolnát (*cella memoriae*) a 9. században felújították és kibővítették, immár a Szent Márton-kultusz jegyében. A kápolna körül terült el Savaria ókeresztény temetője, melynek használata a római kort követően sem szűnt meg. Egészen a közelmúltig (1962-ig) folyamatosan temetkezett benne a helyi lakosság. A temetőkápolna helyén a 11. század utolsó harmadában egy egyhajós, félkörapszisos kis templomot emeltek.¹⁰ Ez volt a mai plébániatemplom elődje, amely számos átépítést követően 1930-ra nyerte el jelenlegi formáját. A templom Szent Márton-kápolnája egy (régészetiileg nem igazolható) legenda szerint a szent szülőháza felett létesült. Ebben az oldalkápolnában találjuk Márton barokk szobrát, melyen püspökként, kezében pásztorbottal és lába mellett egyik attribútumával, egy lúddal ábrázolták. Szent Márton relikviáját egy a szobor alatt található faragott ereklyetartó szekrényben őrzik. (Emellett további két Szent Márton-ereklyét őriznek Szombathelyen. Az egyiket Mária Terézia küldte Szily János püspöknek az új egyházmegyei szeminárium felszentelése alkalmából. A másikat – a szent koponyacsontjának egy szeletét – pedig 1913-ban Tours érseke adományozta a Szombathelyi Egyházmegyeinek. Ez utóbbit a székesegyház Szent Márton-oltárán, egy akkor készült hermában helyezték el.)¹¹

1. kép.
A szombathelyi
Szent Márton-templom
belseje

¹⁰ A Szent Márton-templom régészeti kutatásainak eredményeiről: Kiss-Tóth, 1991; Kiss-Tóth-Zágorhidi Czigány, 1998. 188–189.

¹¹ Zsámbéky, 2016.

2. kép.
Szent Márton bronzba öntött lábnyoma
a szombathelyi Szent Márton-templom
kápolnájának lépcsőjén

3. kép. Kiállítás a szombathelyi Szent Márton Látogatóközpontban

4. kép. A szombathelyi domonkos rendház, előtte Szent Márton kútja egy 18. századi metszeten

A plébániatemplom déli oldalára épült domonkos kolostor¹² falai között működik a 2007-ben megnyílt Szent Márton Látogatóközpont (3. kép), ahol információkkal, vallási és kulturális rendezvényekkel, valamint tárlatokkal várják a Szombathelyre érkező turistákat, zarándokokat és a történelmi értékek iránt érdeklődő látogatókat.¹³ A Látogatóközpont kiállításai többek között az alábbi témákat érintik: Szent Márton életútja és kora; régészeti leletek és ötvöstargyak a Szent Márton-templom történetéből; nyugat-dunántúli templomokban fellelhető Szent Márton-ábrázolások (szobrok, festmények, üvegablakok); és a Márton-naphoz kapcsolódó népszokások.

A Szent Márton-templom története szorosan összefügg az előtte található, valószínűleg már a római korban kialakított kútéval, amit elsőként egy 1360-ban kelt határjáró oklevél említ Szent Márton kútjaként (*puteus Sancti Martini*).¹⁴ Vélhetőleg későbbi keletű az a hagyomány, amely szerint ennek a kútnak a vizével keresztelte meg édesanyját a Savariába hazalátogató Márton. Az egy méter átmérőjű, csatári kővel kirakott kutat 1938-ig közkútként használta a helyi lakosság. Szombathely számos 18–19. századi látképén feltűnik a díszes kávéval és emelőszerkezettel ellátott kút, és a városba érkező utazók is gyakran megemlékeztek róla (4–5. kép).¹⁵

12 A domonkos kolostor 1638 és 1950 közötti történetéről: Kiss-Zsámbéky, 2012.

13 A Látogatóközpont tárlatairól: Aigner, 2007.

14 Tóth E.–Zágorhidi Czigány, 1994. 56.

15 4. kép: Johann Christoph Winkler metszete, részlet. Zarándokemlék, Szent Márton-plébánia, Szombathely. 5. kép: Szent Márton-kút. A betonlapokkal lezárt úton Rumi Rajki István bronzszobra áll, amely az édesanyját megkeresztelő Szent Mártont ábrázolja. A háttérben a Szent Márton-templom és a plébániának, valamint a Szent Márton Látogatóközpontnak helyet adó domonkos kolostor látható.

Via Sancti Martini: a Szombathelyről kiinduló Szent Márton kulturális útvonalak

2003 és 2007 között hét Szombathelyről kiinduló Szent Márton kulturális út (*Via Sancti Martini*) jött létre (1. térkép). Az egyes útvonalakat többnyire a Szent Mártonnak szentelt, ma is működő templomok, valamint a mára csupán romjaiban létező középkori templomok felfűzésével jelölték ki. A nyomvonalba eső települések egy része nevében is őrzi templomuk védőszentjének, Szent Mártonnak a nevét. Ilyen, a szentről elnevezett települések például: a dél-dunántúli Szilvásszentmárton, Hegy-szentmárton és Alsószentmárton; a burgenlandi Sankt Martin in der Wart (Őriszentmárton) és Sankt Martin an der Raab (Rábaszentmárton); a szlovákiai Martin nad Žitavou (Zsitvaszentmárton); a horvátországi Sveti Martin na Muri (Muraszentmárton) és Donji Martijanec; valamint a szlovéniai Martjanci (Mártonhely) és Šmartno na Pohorju. A tematikus utak létrehozásának célja a Szent Márton-kultuszhoz kapcsolódó vallási és néphagyományok ápolása mellett a kulturális és vallási turizmus fejlesztése, illetve a kulturális örökségvédelem támogatása volt ezeken a Szent Mártonhoz köthető településeken. Szombathely körül a következő, egy kivétellel országhatárokon is átnyúló zarándokutak jöttek létre.

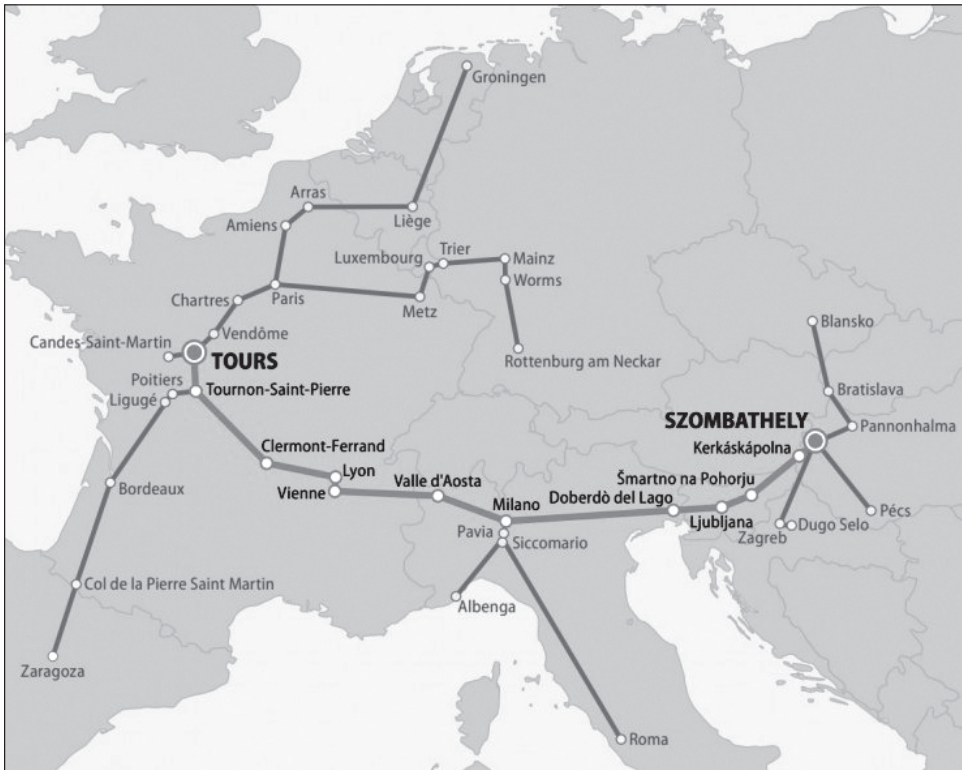

5. kép.
Szent Márton kútja napjainkban

1. térkép.
A Szombathelyről kiinduló Szent Márton kulturális útvonalak

2. térkép. A Szent Márton szülővárosa és sírhelye között húzódó, a szent életének fontos helyszíneit érintő Európai Kulturális Útvonal

1. *Via Latinorum*: a Délnyugat-Dunántúlon keresztül a szlovéniai Šmartno na Pohorjuba tartó út.¹⁶
2. *Via Slavonica*: a Zala megyén keresztül a horvátországi Donji Martijanecebe tartó út.¹⁷
3. *Via Sopianae*: az előbbi úttal Zalaszentmártonig közös útvonalon haladó, majd Somogy és Baranya megyékbe tartó út, Csököly végállomással.¹⁸
4. A Balatonfelvidéken át a Vág völgyéig húzódó út, melynek végállomása a szlovákiai Horné Zelenice.¹⁹
5. *Via Moravia*: a Nyugat-Szlovákián és Morvaországon át vezető útvonal, melynek végállomása a csehországi Kralice nad Oslavou;²⁰ valamint ennek folytatása, a csehországi Nicovig tartó *Via Bohemia*.²¹

16 Orbán, 2007b; <http://www.viasanctimartini.eu/tematikus-utvonalak/via-latinorum>.

17 Orbán, 2007a; <http://www.viasanctimartini.eu/tematikus-utvonalak/via-slavonica>.

18 Feiszt, 2007; <http://www.viasanctimartini.eu/tematikus-utvonalak/via-sopianae>.

19 Feiszt-Vincze, 2008; <http://www.viasanctimartini.eu/tematikus-utvonalak/balatonfelvidéken-at-a-vag-volgyeig>.

20 Orbán, 2008; <http://www.viasanctimartini.eu/tematikus-utvonalak/via-moravia>.

21 Detáry, 2008; <http://www.viasanctimartini.eu/tematikus-utvonalak/via-bohemia>.

6. *Via Teutonica/Vindobona*:²² az útvonal egyelőre Eisenstadtig (Kismarton) lett kijelölve, Bécsig tartó szakasza még kialakítás alatt van.
7. *Via Styrica*: a Stájerországba vezető útvonal.

A fenti útvonalak közül külön ki kell emelnünk a *Via Latinorum*nak nevezett utat, amely a Szombathelyet Tours²³ városával összekötő nemzetközi útvonal részét képezi (2. térkép). A Nyugat-Magyarországon, Észak-Olaszországon és Franciaországon keresztül húzódó, mintegy 2500 km hosszú út olyan városokat köt össze egymással, ahol Szent Márton maga is megfordult életében. Ezek a városok: szülőhelye, Szombathely, ahová felnőttként is visszatért; Pavia, ahol a gyermekkorát töltötte; Milánó, ahol hittérítőként tevékenykedett; és végül Tours, ahol püspökként szolgált, és ahol a sírja található. Az útvonal teljes szakaszát, annak kulturális jelentősége miatt az Európa Tanács 2005-ben Európai Kulturális Útvonallá nyilvánította.

Ennek az útvonalnak a történetisége azonban nemcsak a mellette található városokból, hanem magából az útból is fakad. Nyomvonala ugyanis részben a római korban kiépített Borostyánkőút vonalát követi, melyen az ókori Savariából dél felé elindulva Salla (Zalalövő), Poetovio (Ptuj), Celeia (Celje) és Emona (Ljubljana) érintésével az észak-itáliai Aquileiába lehetett eljutni.²⁴ Ezt az utat Szent Márton maga is használhatta, amikor gyermekként a pannoniai Savariából az észak-itáliai Ticinumba (Pavia) utazott szüleivel együtt. A *Via Latinorum* kulturális úton haladva a római Borostyánkőút maradványait ma is megtekinthetik az érdeklődők Nádasdtól nyugatra és Zalalövőn a Villa Publica Romkertben. Az egykori Borostyánkőút egyes szakaszai még a középkorban is használatban voltak. A 13–14. században az észak-itáliai (elsősorban velencei) kereskedők az Aquileia, Laibach (Ljubljana), Cilli (Celje), Pettau (Ptuj), Muraszombat, Vasvár, Veszprém, Székesfehérvár útvonalon jártak Esztergomba, illetve Budára.²⁵ Az itáliai kereskedők után az utat egy 1274-ben kelt oklevél *Via Latinorum*ként²⁶ említi (innen a kulturális útvonal elnevezése), és még a 18–19. században is *Olasz út* néven ismerték, ahogyan arról a korabeli írott és kartográfiai források is tanúskodnak.²⁷

A Szombathelyről kiinduló nagy tematikus zarándokutak mellett (illetve azok részeként) számos Szent Márton Gyalogos Vándorút²⁸ kijelölésére került sor, és folyamatosan zajlik az újabb szakaszok kialakítása is. Ezek a tájékoztató táblákkal (6. kép) és ellenőrző pontokkal ellátott gyalogos utak egy-egy hosszabb túraútvonalra fűződnek fel, mint például a Szombathelyről (egyelőre) a szlovéniai Martjanciig futó déli útvonal (jelenleg 12 útszakasz), a Szombathelyről Pozsonyba tartó északi útvonal Pannonhalmát érintő útváltozata (5 útszakasz) és a Pécs környéki Baranyai Regionális

22 <http://www.viasanctimartini.eu/tematikus-utvonalak/via-vindobona>.

23 A Szent Márton út franciaországi szervezetének, az Európai Kulturális Központnak a honlapját lásd: <http://www.saintmartindetours.eu/>.

24 A Borostyánkőútról és a mellette található római emlékekről: Gömöri, 1999.

25 Teke, 1979. 22–23.

26 UB II. 73.

27 Kiss-Tóth, 1987. 107–112.

28 <http://www.viasanctimartini.eu/gyalogos-utak>.

6. kép.
Információs tábla
a kulturális útvonal
szlovéniai szakaszán

Útvonal/Via Divide Caritatem (6 útszakasz). Ezeket az utakat számos okból keresik fel az érdeklődők. Vannak, akik a túrázás örömeért és az ismeretszerzés miatt kerekednek útra, mások a teljesítménytúrák kihívását látják az útban, és megint másoknak a zarándoklat nyújtotta testi-lelki megújulás a célja. Bármilyen legyen a zarándoklatok mögött rejlő motiváció, a Szent Márton utak és a Szombathelyi Szent Márton Látogatóközpont gyakori felkeresése jól illusztrálja, hogy egy 1700 éve született szent kultusza ma is élő, eleven hagyomány, a modern ember életének része lehet.²⁹

Forrás- és irodalomjegyzék

1. Kiadott források

Havas–Tegyey

2003 *Ókeresztény latin írók*. Szerk.: Havas László–Tegyey Imre. Debrecen, 2003. (Agatha, 10.)

Sulpicius Severus

2010 Sulpicius Severus: *Szent Márton élete*; Nagy Szent Gergely pápa: *Szent Benedek élete*. Pannonhalma, 2010.

Tóth E.–Zágorhidi Czigány

1994 *Források Savaria-Szombathely történetéhez a római kortól 1526-ig*. Szerk.: Tóth Endre–Zágorhidi Czigány Balázs. Szombathely, 1994. (Acta Savariensa, 9.)

²⁹ A tanulmány megírásában Kiss Gábor, Orbán Róbert és Scheuermann János plébános segítettek. Értékes tanácsaikat és önzetlen segítségüket ezúton is nagyon köszönöm!

UB

1965 *Urkundenbuch des Burgenlandes und der angrenzenden Gebiete der Komitate Wieselburg, Ödenburg und Eisenburg*. II. Band. *Die Urkunden von 1271 bis 1301*. Hrsg. v. Lindeck-Pozza, Irmtraut. Graz–Köln, 1965.

2. Szakirodalom

Aigner

2007 Aigner Géza: *Szent Márton és Savaria. Tárlatvezető a szombathelyi Szent Márton Látogatóközpont kiállításához*. Szombathely, 2007.

Ewig

1962 Ewig, Eugen: *Der Martinskult im Mittelalter*. In: *Archiv für mittelrheinische Kirchengeschichte*, 14. (1962) 11–30.

Detáry

2008 Detáry Ida: *Via Sancti Martini. Szent Márton útja Csehországon át. Via Bohemia. Vándorkönyv*. Szombathely, 2008.

Feiszt

2007 *Via Sancti Martini. Szent Márton útja Somogyon és Baranyán át. Vándorkönyv*. Szerk.: Feiszt György. Szombathely, 2007.

Feiszt–Vincze

2008 *Via Sancti Martini. Szent Márton útja a Balatonfelvidéken át a Vág völgyéig. Vándorkönyv*. Szerk.: Feiszt György–Vincze László. Szombathely, 2008.

Gömöri

1999 *A Borostyánkő út tájai és emlékei*. Szerk.: Gömöri János. Sopron, 1999.

Kápolnai–Szávai

2010 Kápolnai Iván–Szávai Tamás: *Pannóniai Szent Márton és tiszteletének emlékei a Kárpát-medencében*. In: *Magyar Egyháztörténeti Vázlatok*, 22. (2010) 1–2. sz. 21–33.

Kiss–Tóth

1987 Kiss Gábor–Tóth Endre: *A „Vasvári római sánc” és a „Katonák útja” időrendje és értelmezése. Adatok a korai magyar gyepűrendszer topográfiájához*. I. In: *Communicationes Archaeologicae Hungariae*, 1987. 101–137.

1991 Kiss Gábor–Tóth Endre: *A szombathelyi Szent Márton-templom régészeti kutatásának eredményei (1984–1991)*. In: *Vasi Szemle*, 45. (1991) 3. sz. 385–394.

Kiss–Zsámbéky

2012 Kiss Gábor–Zsámbéky Monika: *A szombathelyi Szent Márton-templom a domonkosok idején*. Szombathely, 2012.

Kiss–Tóth–Zágorhidi Czigány

1998 Kiss Gábor–Tóth Endre–Zágorhidi Czigány Balázs: *Savaria-Szombathely története a város alapításától 1526-ig*. Szombathely, 1998.

Koszta

2001 Koszta László: *Szent Márton magyarországi tiszteletének kezdete. Megjegyzések Pannonhalma alapításához*. In: *Tiszatáj*, 55. (2001). 11. sz. 79–84.

Orbán

2007a *Via Sancti Martini. Szent Márton útja Horvátországon át. Vándorkönyv*. Szerk.: Orbán Róbert. Szombathely, 2007.

2007b *Via Sancti Martini. Szent Márton útja Szlovénián át. Vándorkönyv.* Szerk.: Orbán Róbert. Szombathely, 2007.

2008 *Via Sancti Martini. Szent Márton útja Nyugat-Szlovákián és Morvaországon át. Vándorkönyv.* Szerk.: Orbán Róber. Szombathely, 2008.

Teke

1979 Teke Zsuzsa: *Velencei-magyar kereskedelmi kapcsolatok a 13–15. században.* Bp., 1979.

Tóth E.

1974 Tóth Endre: Szent Márton pannoniai születéshely-legendájának kialakulása. In: *Vigilia*, 39 (1974) 5. sz. 306–312.

2015 Tóth Endre: Szent Márton Savariában és Ticinumban. In: *Vasi Szemle*, 49. (2015) 1. sz. 3–8.

Tóth F.–Zágorhidi Czigány

2016 *Via Sancti Martini. Szent Márton útjai térben és időben.* Szerk.: Tóth Ferenc–Zágorhidi Czigány Balázs. Bp., 2016.

Tóth I.

1987 Tóth István: *Ecclesia Sancti Martini in Sabaria.* Jegyzetek egy két évszázados filológus-vita margójára. In: *Életünk*, 25. (1987) 2. sz. 167–172.

Weigel

1964 Weigel, Helmut: *Das Patrozinium des hl. Martin.* Versuch einer Grundlegung von Ostfranken aus. In: *Blätter für deutsche Landesgeschichte*, 100. (1964) 82–106.

Zsámbéky

2016 Zsámbéky Monika: Szent Márton-ereklyék és tiszteletük Szombathelyen. In: *Via Sancti Martini. Szent Márton útjai térben és időben.* Szerk.: Tóth Ferenc–Zágorhidi Czigány Balázs. Bp., 2016. 347–369.

MAGDOLNA SZILÁGYI

TRAVELLING IN THE NAME OF SAINT MARTIN

PILGRIMAGE, CULTURAL TOURISM, CULTURAL HERITAGE MANAGEMENT

Saint Martin (AD 316–397), bishop of Tours, the patron saint of beggars, soldiers, horse and goose breeders, vine growers, and other crafts was born 1700 years ago in the Pannonian town of Savaria (Szombathely). Between 11 November 2015 and 11 November 2016 the Benedictine Pannonhalma Archabbey dedicated to Saint Martin holds various events to mark the birth anniversary of their patron saint. Szombathely also offers a wide variety of ecclesiastical, scientific, and cultural programmes on the same occasion.

The 1700-year anniversary of Saint Martin's birth has generated lively spiritual pilgrimage activity and cultural tourism in recent years. Between 2003 and 2007 seven cultural routes called Saint Martin's Way (*Via Sancti Martini*) were established around Szombathely. Except for one, all these routes reach beyond the borders of present-day Hungary. The most outstanding of these is the one leading from Szombathely, the birthplace of Martin, to the town of Tours where he had his episcopal see and where his tomb is found today. Because of its considerable religious, cultural and historic significance, the Saint Martin's Route from Szombathely to Tours was awarded the title European Cultural Route by the Council of Europe in 2005. The present paper is dedicated to this and other similar pilgrimage routes and to their centre in Szombathely to show that the cult of Saint Martin is still a living and flourishing tradition that fits neatly into modern people's life.

CONTENTS

Far Away yet Near: The Chances of European Civilization in the Colonial World	499
<i>Studies</i>	
Tamás Túróczi: The Limits of the Spanish Expansion in Japan, 1543–1640	503
María del Mar Muñoz González: The Role of the Pitahaya, the “Dragon Fruit” at the Time of the Jesuit Missions in Lower California Peninsula, 1697–1768	527
Tibor Monostori: The Ultimate Conquest of the New World: <i>La Araucana</i> in Spain	547
Mónika Edina Bán: Emblems and Other Wittinesses in Mexican Baroque Literature: Interaction between Society and Culture in 16 th –17 th Century Mexico	571
Gábor Szabó-Zsoldos: Tendencies of Great Britain’s South African Colonial Policy, 1846–1881	585
Viktória Semsey: An Argentine Scholar in Europe and Latin America	611
<i>Echo</i>	
Magdolna Szilágyi: Travelling in the Name of Saint Martin: Pilgrimage, Cultural Tourism, Cultural Heritage Management	629
<i>Book Reviews</i>	
How was Romania „Romanianized”? (Klára Jakó)	641
The Written Sources of a Great Investment (Bence Péterfi)	652
Colonialization as a Historical Phenomenon (Gábor Gyóni)	655

SZERZŐINK

Bán Mónika Edina, PhD, középiskolai tanár, Xántus János Két Tanítási Nyelvű Középiskola • Gyóni Gábor, PhD, tudományos munkatárs, Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK • Jakó Klára, PhD, tudományos munkatárs, MTA BTK Történettudományi Intézet • Monostori Tibor, doktorandusz, Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK • Muñoz González, María del Mar, doktorandusz, Universidad Pablo de Olavide, Sevilla • Péterfi Bence, PhD, tudományos segédmunkatárs, MTA BTK Történettudományi Intézet • Semsey Viktória, habilitált egyetemi docens, Károli Gáspár Református Egyetem BTK • Szabó-Zsoldos Gábor, PhD, múzeumi kulturális menedzser, MODEM Modern és Kortárs Művészeti Központ • Szilágyi Magdolna, PhD, tudományos munkatárs, MTA BTK Történettudományi Intézet • Túróczi Tamás, doktorandusz, Szegedi Tudományegyetem BTK

Ára: 600 Ft
Előfizetőknek: 500 Ft

TERJESZTI A MAGYAR POSTA

Előfizethető személyesen a postahelyeken és a kézbesítőknél, vagy a Központi Hírlap Iroda zöldszámán: 06-80/444-444, e-mailen: hirlapelofizetes@posta.hu, faxon: 1-303-3440, vagy levélben a Magyar Posta Zrt. Központi Hírlap Iroda, Budapest 1008 címen.

Számonként megvásárolható az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetében (telefon: 224-6700/624, 626 mellék), illetve a Penna Bölcsész Könyvesboltban (1053 Budapest, Magyar utca 40., telefon: 06 30/203-1769).

A Világtörténet 2016-os évfolyamának megjelenését
a Magyar Tudományos Akadémia és a Nemzeti Kulturális Alap támogatja

nka
Nemzeti Kulturális Alap